

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Skrifstofa Alþingis - nefndasvið
b.t. velferðarnefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 27. maí 2021

2105008SA KB
Málalykill: 00.63

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um barnvænt Ísland - framkvæmd barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, 762. mál.

Vísað er til tölvupósts frá nefndasviði Alþingis, dags. 12. maí sl., þar sem óskað er eftir umsögn um tillögu til þingsályktunar um barnvænt Ísland – framkvæmd barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, 762. mál.

Með þingsályktunartillögunni eru sett fram markmið og aðgerðaætlun sem ætlað er að stuðla að markvissri innleiðingu á öllum þáttum barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna með hliðsjón af almennum athugasemdum barnaréttarnefndar Sameinuðu þjóðanna.

Í skýringum með tillögunni er vísað til þeirrar fjölbreyttu vinnu sem farið hefur fram undanfarin ár og varðar réttindi og farsæld barna. Sambandið hefur tekið virkan þátt í þeirri vinnu og átti m.a. fulltrúa í starfshópi um mótun þingsályktunartillögunnar. Þá hefur stefnan tekið jákvæðum breytingum frá því að hún var fyrst kynnt í samráðsgátt og brugðist hefur verið við mörgum af þeim ábendingum sem sambandið kom með í [umsögn](#) sinni við stefnuna á því stigi.

Afstaða sambandsins

Að áliti sambandsins er afar jákvætt að unnið sé að aðgerðum þar sem velferð barna er höfð að leiðarljósi og að mótuð sé stefna í þeim anda. Þá styður sambandið aðgerðir er miða að því að innleiða barnasáttmála SP en í stefnumótun sambandsins 2018-2022 segir m.a.:

Sambandi beiti sé fyrir því að sveitarfélög fái stuðning ríkisins við innleiðingu á meginreglum Barnasáttmála SP í starfsemi þeirra og stjórnarsýslu.

Þá er ánægjulegt að sjá að markmiðum stefnunnar fylgi tímasett aðgerðaáætlun þar sem ábyrgð er skilgreind. Aðgerðir stefnunnar geta þó almennt ekki orðið að veruleika nema þeim fylgi fjármagn. Umræddar aðgerðir eru ekki kostnaðarmetnar í þingsályktuninni og er því rétt að setja þann fyrirvara að gera verður ráð fyrir að umræddar aðgerðir kalli á aukið fjármagn í málaflokkinn bæði hjá ríki og sveitarfélögum.

Um einstakar aðgerðir

Almennt er sambandið fylgjandi þeim aðgerðum sem tilgreindar eru í aðgerðaáætluninni en bendir þó á eftirfarandi:

Fræðsla um réttindi barna – tillaga 2.1.

Samkvæmt tillögunni skal setja fram fimm ára fræðsluáætlun með það að markmiði að tryggja reglulega fræðslu og útgáfu fræðsluefnis um réttindi barna. Í því samhengi er rétt að vekja athygli á að samkvæmt aðalnámskrá grunnskóla er gert ráð fyrir að við lok 4. bekkjar þekki barn til barnasáttmálans en að öðru leyti er ekki gert ráð fyrir sérstakri fræðslu um sáttmálann þó að vissulega geti slík fræðsla átt sér stað. Sambandið telur ástæðu til að fræðsla og umræður um réttindi barna eigi sér jafnframt stað á aðliggjandi skólastigum, eins og raunin er að einhverju leyti nú þegar, en að mikilvægt sé að eiga samtal við mennta- og menningarmálaráðuneytið um hvernig koma eigi slíkri fræðslu fyrir í þéttri dagskrá skóla

Ef markvisst á að flétta barnasáttmálann inn í skóla- og frístundastarf þarf að útfæra það vel, jafnvel með breytingu á aðalnámskrám. Þá þarf einnig að meta kostnað og tryggja fjármagn til innleiðingar.

Endurskoðun laga og samræming við ákvæði barnasáttmálans – tillaga 6.1.

Tillagan gerir ráð fyrir að íslensk löggjöf verði endurskoðuð til að tryggja samræmi milli barnasáttmálans og löggjafar. Í skýringum með tillögunni segir m.a. að lögfesta þurfi ungmennaráð sveitarfélaga með breytingum á æskulýðslögum nr. 70/2007. Sambandið hefur hvatt sveitarfélög til að koma á fót ungmennaráðum enda mikilvægt að virkja ungt fólk, efla lýðræðisvitund þeirra og að sveitastjórnir hafi samráð við ungt fólk og börn. Í þessu samhengi þarf þó að hafa í huga að aðstæður sveitarfélaga til að stofna sérstök ungmennaráð geta verið mismunandi og þarf að gera ráð fyrir að samráð sveitarstjórna við ungt fólk í sveitarfélaginu geti farið fram með öðrum hætti en stofnun formlegs ungmennaráðs.

Með vísan til framangreinds leggur sambandið til að í stað þess að gera stofnun ungmennaráða að lagaskyldu fyrir öll sveitarfélög verði inntak samráðs við börn og ungmenni skilgreint nánar í lögum. Þannig verði ljóst hvenær og um hvað samráð þurfi að eiga sér stað án þess að formfesta umgjörð um það of mikið.

Samræmingaraðili – tillaga 7.1.

Tillögu 7.1. um samræmingaraðila er ætlað að tryggja samræmda innleiðingu á réttindum barna með því að lögfesta stýrihóp Stjórnarráðsins í málefnum barna og fela honum samræmingarhlutverk. Hópurinn gegnir því veigamiklu hlutverki við innleiðingu stefnunnar.

Stýrihópurinn er skipaður fulltrúum ráðuneyta en aðkoma sveitarfélaga að hópnum er í gegnum einn áheyrnarfulltrúa sem tilnefndur er af Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Fordæmi eru fyrir því að sambandið eigi fulltrúa í stýrihópum Stjórnarráðsins þegar um er að ræða málefni sem skipta sveitarfélögin miklu máli eins og sjá má á skipan stýrihóps Stjórnarráðsins um byggðamál. Sveitarfélögin í landinu eru lykilaðilar þegar kemur að þjónustu og samskiptum við börn og því afar mikilvægur hlekkur við innleiðingu barnasáttmálans.

Með vísan til framangreinds leggur sambandið til að það fái fastan fulltrúa í stýrihópi Stjórnarráðsins í málefnum barna.

Barnvæn sveitarfélög – tillaga 7.3

Sambandið tekur undir það markmið að sveitarfélög á Íslandi verði barnvæn sveitarfélög enda forsenda þess að Ísland geti talist barnvænt. Þá er ánægjulegt að sjá að gert sé ráð fyrir að markviss ráðgjöf og fræðsla standi öllum sveitarfélögum til boða þó svo að ekki komi fram hvernig sú aðstoð verður fjármögnuð.

Mikilvægt er þó að sveitarfélög hafi sjálf val um hvenær þau hefja þessa vegferð og því lagt til að í stað þessa að miða við að barnvæn sveitarfélög nái til 80% barna árið 2024 verði sett upp áætlun um hvernig aðstoða megi sveitarfélögin við að innleiða barnasáttmálann.

Farsældarborð – tillaga 8.1.

Samkvæmt tillögu um farsældarborð er gert ráð fyrir að til staðar sé víðtækt tölfræðilegt yfirlit yfir velferð, líðan og réttindi barna á Íslandi og að gögnin séu aðgengileg í mælaborði. Í því samhengi bendir sambandið á [umsögn](#) sem það sendi í samráðsgátt stjórnvalda um þróun mælaborðs um farsæld barna. Þar kemur fram að sambandið sé mjög fylgjandi þessari vinnu en jafnframt eru settar fram ábendingar um þætti sem huga þarf að.

Sambandið bindur miklar vonir við að farsældarborð geti nýst sveitarfélögum þegar kemur að því að auka farsæld barna á þeirra svæði. Er því mikilvægt að við útfærslu mælaborðsins verði tryggt að hægt sé að fá staðbundnar upplýsingar brotin niður á sveitarfélög að teknu tilliti til persónuverndarsjónarmiða.

Lokaorð

Ljóst er af metnaðarfullri aðgerðaáætlun í þingsályktunartillögunni að mikill vilji er til að ráðast í aðgerðir til að tryggja innleiðingu barnasáttmálans á Íslandi.

Sambandið styður það verkefni heilshugar og tekur undir þær aðgerðir sem lagðar eru til.

Það er hins vegar alveg ljóst að sveitarfélög eru misvel í stakk búin til að takast á við þetta verkefni, bæði fjárhagslega og hvað mannauð varðar, og þarf útfærsla aðgerða og mat á kostnaði að taka mið af því svo niðurstaðan verði farsæl og í þágu allra barna. Þá er alveg ljóst að sveitarfélögin geta ekki staðið við þessi metnaðarfullu markmið nema auknu fjármagni verði varið til verkefnisins.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri